

Gárdonyi Dávidné

A képen nagymamám, Gárdonyi Dávidné.

Anyukám családja egészen más, azt mondanám, hogy proli család volt. A nagypapám és a nagymamám Grünberger Dávid [1861] és Brauner Hermína [1869]. Felvidékről valók voltak, de nem tudok róluk nagyon sokat. A nagypapa szabó volt, de később egy katonai egyenruha-cégnél az volt a dolga, hogy egy nagy táskában levitte a szövetmintákat oda, ahol garnizon volt, és a tisztek csináltattak maguknak úgynevezett extra uniformist, tehát gyönyörű kimenő ruhát. Ők kiválasztották az anyagot, a fazont, ő mértéket vett róluk, és fölhozta Pestre, amikor összegyűjtött többet. Megcsinálták a ruhát, ő levitte, fölpróbálták, utánaigazította - azért kellett szabó -, és akkor levitte nekik a kész egyenruhát. Úgyhogy ő - azt mondta anyukám - két-három hetenként jött haza, mert mindig utazgatott valahol. Mindig kapott gyümölcsöt, egyszer bort is hozott haza, egy nagy hordóval.

Kilenc gyerekük volt - mindegyik gyerek Pesten született. A vidéken született két első meghalt rögtön a születése után, mert - ahogy mondta anyukám - a nagymamám nagyon fiatal lehetett, még fejletlen volt a méhe. És utána jött még kilenc. Hát védekezni olyan nagyon nem mertek ugye ellene. Mindig mondják, hogy hány gyerek lett volna, hogyha gyakrabban jön haza a nagypapa?! Állítólag a nagymama testvére, aki orvos volt, a tizenegyedik gyerek után megsajnálta őket, és valahogy a méhét egy kicsit elfordította, és akkor nem lett több.

Az anyukámék nagyon szegény környéken laktak, a Cserhát utcában. Anyukám mesélte, hogy a nagymama meg a nagypapa ennek ellenére azért elment, mondjuk, a Király Színházba megnézni egy operettet vagy valamit, és amikor a nagymama hazajött, elénekelte a gyerekeknek, amit a színházban hallott. De például volt olyan, hogy anyukám a tornaórán nem akart tornázni, mert nem

volt rajta bugyi, és félt, hogyha buk fencezik, kilátszik a feneke, és aztán azért meg is buktatták. Hazament sírva, és a nagymama mégis varrt neki egy bugyit. Nem jutott arra idő, hogy a gyerekeknek varrjon, mert mindig voltak a pénzes munkái. Másoknak varrt. A gyerekek lyukas ruhái szinte sosem kerültek sorra.

A nagyszüleim nem voltak annyira szegény emberek, csak sok volt a gyerek. De azért időnként elmentek Karlsbadba egy kicsit kúrálni magukat. Éppen kinn voltak Karlsbadban, és a nagypapa éppen biliárdozott, amikor jöttek be az újságosok ordítani, hogy kitört a háború [az első világháború]. És állítólag nagypapa ráborult a biliárdasztalra, és már meg is volt halva. A család legnagyobb gondja az volt, hogyan hozzák haza a holttestet, mert elkezdődött a katonák, a hadsereg szállítása, minden. Összefogtak és mégis hazahozták, hogy itt legyen eltemetve. Hermina nagymama hazajött, és itt volt a kilenc gyerek - ebből négy fiú kinn volt a fronton, később aztán vöröskatonák [lásd: Tanácsköztársaság] is lettek, de életben maradtak. Anyukám volt a családfenntartó, pont akkor végezte el a kereskedelmi iskolát. A férfiak mind a fronton voltak, tehát mindenütt nagy munkaerőhiány volt. Anyám nagyon jól tudott gyorsítani, és mindenféle helyeken dolgozott. Nagymamának volt egy varrógépe, és otthon vállalt varrást.

A Bethlen Gábor tér amolyan családi fészek volt. Mindenki ugyanabban a házban lakott. Ott lakott a nagymama egy háromszobás lakásban az Imrével és Lajossal, a két nőtlen fiúval. Ott volt az Imrének az egyik szoba rendelő. Abban a házban lakott a Sanyi is, a mellette lévő lakásban, a fölötté lévő lakásban lakott az Erzsi, és ugyanannak a háznak a másik udvarában az Aranka. Tehát csak mi nem laktunk ott, meg a Gyöngyi és a Jenőék. És a nagymamánál összegyűltünk elég gyakran. Volt egy nagy asztal, emlékszem, sok ember ült körülötte. A nagymama nagyon nagy összefogó erő volt. 1943-ban halt meg.